

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS PASLAPČIŲ IR JŲ APSAUGOS
ĮSTATYMAS**

1995 m. spalio 25 d. Nr. I-1074
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas reglamentuoja valstybės paslaptis, jas sudarančių žinių įslaptinimą, saugojimą, naudojimą ir išslaptinimą Lietuvos Respublikoje bei jos diplomatinėse ir konsulinėse atstovybėse užsienyje.

Kitų valstybių paslaptį sudarančios žinios, perduotos Lietuvos Respublikai, saugomos ir naudojamos šio įstatymo nustatyta tvarka. Tais atvejais, kai įsigaliojusiose Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse yra nustatytos kitokios užsienio valstybių paslaptį saugojimo bei naudojimo taisyklės nei numato šis įstatymas, yra taikomos tarptautinės sutarties taisyklės.

Šis įstatymas nereglamentuoja žinių, nesudarančių valstybės paslapties, įslaptinimo, naudojimo, saugojimo bei išslaptinimo tvarkos. Tokių žinių teisinį statusą, apsaugos tvarką, įslaptinimo žymas reglamentuoja kiti Lietuvos Respublikos norminiai aktai.

2 straipsnis. Valstybės paslaptis

Valstybės paslaptis – tai politinės, ekonominės, karinės, teisėtvarkos, mokslo ir technikos ar kitos žinios, kurių atskleidimas ar praradimas gali pažeisti Lietuvos Respublikos suverenitetą, gynybinę ar ekonominę galią, pakenkti Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai bei politiniams interesams ir kurios yra numatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame Lietuvos Respublikos valstybės paslaptį sudarančių žinių sąrašė.

Valstybės paslaptis yra Lietuvos valstybės nuosavybė.

3 straipsnis. Valstybės paslaptių kategorijos

Valstybės paslaptį sudarančios žinios pagal svarbą yra skirstomos į visiškai slaptas ir slaptas.

Žyma „Visiškai slaptai“ suteikiama valstybės paslaptį sudarančioms žinioms, kurių atskleidimas ar praradimas sukelia arba gali sukelti sunkių pasekmių valstybės interesams.

Žyma „Slaptai“ suteikiama valstybės paslaptį sudarančioms žinioms, kurių atskleidimas ar praradimas padaro arba gali padaryti žalos ir gali pakenkti valstybės interesams.

4 straipsnis. Valstybės paslaptių subjektai

Valstybės paslaptių subjektai yra specialius Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliojimus turinčios valstybės institucijos arba kiti juridiniai asmenys, kurių veikla susijusi su žinių, sudarančių valstybės paslaptį, naudojimu ar jų apsauga.

5 straipsnis. Valstybės paslaptių apsaugos reglamentavimas

Valstybės paslaptį sudarančių žinių apsaugą reglamentuoja šis įstatymas bei įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos Vyriausybė, kuri:

- 1) nustato Lietuvos Respublikos valstybės paslaptį sudarančių žinių sąrašo (toliau – Valstybės paslaptių sąrašas) rengimo bei keitimo tvarką;
- 2) tvirtina Valstybės paslaptių sąrašą;
- 3) tvirtina valstybės paslaptių subjektų sąrašą bei nustato valstybės paslaptį sudarančių žinių, susijusių su valstybės paslaptių subjektų veikla, detalių sąrašų rengimo, tvirtinimo bei keitimo tvarką;

4) nustato asmenų, einančių pareigas, numatytas šio įstatymo 10 straipsnio ketvirtojoje dalyje, supažindinimo su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis bei šių asmenų perspėjimo apie Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą atsakomybę už valstybės paslaptį sudarančių žinių atskleidimą ar praradimą tvarką;

5) pratęsia valstybės paslaptį sudarančių žinių įslaptinimo terminą;

6) tvirtina norminius aktus, reglamentuojančius valstybės paslaptį sudarančių žinių apsaugą;

7) nustato valstybės paslaptį sudarančių žinių perdavimo kitoms valstybėms arba tarptautinėms organizacijoms bei leidimų kitų valstybių piliečiams dirbti ar susipažinti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis išdavimo tvarką.

TAR pastaba. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valstybės paslapčių ir jų apsaugos įstatymo 5 straipsnio 1 ir 2 punktai, taip pat 3 punkto nuostata, jog „[Vyriausybė] tvirtina valstybės paslapčių subjektų sąrašą“, prieštarauja Konstitucijos 25 straipsnio trečiajai daliai. Kitos įstatymo 5 straipsnio normos neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Straipsnio pakeitimai:

1996-12-19, Žin., 1996, Nr. 126-2962 (1996-12-31), i. k. 0961000NUTARG961269

6 straipsnis. Žinių įslaptinimas

Žinių įslaptinimas – tai slaptumo žymos „Visiškai slaptai“ arba „Slaptai“ suteikimas žinioms, sudarančioms valstybės paslaptį.

Konkrečioms žinioms slaptumo žymas suteikia valstybės paslapčių subjektai.

Žinių įslaptinimo pagrindas – Valstybės paslapčių sąrašas.

Valstybės paslapčių subjektai, vadovaudamiesi Valstybės paslapčių sąrašu, sudaro detalius valstybės paslaptį sudarančių žinių, susijusių su jų reguliavimo sričiai priskirta veikla, sąrašus.

7 straipsnis. Žinių, neįtrauktų į Valstybės paslapčių sąrašą, laikinas įslaptinimas

Jeigu žinios nėra numatytos Valstybės paslapčių sąrašė, tačiau yra tokios svarbios, kad jas būtina įslaptinti, valstybės paslapčių subjektas turi teisę šias žinias laikinai įslaptinti, suteikdamas slaptumo žymą „Slaptai“.

Valstybės paslapčių subjektas, laikinai įslaptinęs žinias ir tai suderinęs su Valstybės saugumo departamentu, privalo per 5 darbo dienas kreiptis į Lietuvos Respublikos Vyriausybę su motyvuotu prašymu papildyti Valstybės paslapčių sąrašą. Jeigu Lietuvos Respublikos Vyriausybė artimiausiam Vyriausybės posėdyje, bet ne vėliau kaip per 15 dienų nuo kreipimosi momento, nepapildo Valstybės paslapčių sąrašo, valstybės paslapčių subjektas laikinai įslaptintas žinias privalo išslaptinti.

8 straipsnis. Žinios, kurios negali sudaryti valstybės paslapties

Valstybės paslapties negali sudaryti:

1) statistinės žinios apie ūkio ir finansų būklę, išskyrus žinias, kurios numatytos Valstybės paslapčių sąrašė, sveikatos apsaugos, švietimo, ekologijos būklę, socialinę ir demografinę padėtį, sociologinių tyrimų rezultatus;

2) žinios apie stichines nelaimes ar katastrofas bei jų pasekmes;

3) žinios apie kriminogeninę būklę, korupciją, neteisėtus pareigūnų veiksmus, žmogaus teisių pažeidimus;

4) žinios apie darbo rinką bei žinios apie darbo užmokestį, lengvatas ir garantijas, numatytas valstybinių institucijų pareigūnams bei darbuotojams;

5) žinios apie Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto vykdymą, išskyrus kai kurias biudžeto asignavimų naudojimo pozicijas, numatytas Valstybės paslapčių sąrašė;

6) žinios, kurių nusišlėpimas pažeistų žmogaus teises, numatytas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir dvišalėse arba daugiašalėse Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse.

9 straipsnis. Leidimas dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis

Eiti pareigas, susijusias su valstybės paslaptį sudarančių žinių naudojimu ar jų apsauga, gali tik atitinkamus leidimus turintys asmenys.

Leidimą dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis išduoda valstybės paslapčių subjektas, asmens kandidatūrą suderinęs su Valstybės saugumo departamentu. Be Valstybės saugumo departamento sutikimo asmeniui išduoti leidimą dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis draudžiama.

Dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis leidžiama asmeniui, jeigu jis:

- 1) yra Lietuvos Respublikos pilietis;
- 2) raštiškai sutinka, kad būtų patikrinta jo kandidatūra;
- 3) pagal savo asmenines, dalykines savybes bei medicinos reikalavimus, nustatytus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, tinka šiam darbui;
- 4) raštiškai pasižada saugoti valstybės paslaptį sudarančias žinias ir yra perspėtas apie Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą atsakomybę už valstybės paslaptį sudarančių žinių atskleidimą ar praradimą.

Leidimas dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis asmeniui neišduodamas, jeigu jis:

- 1) yra kreipęsis į atitinkamas valstybės institucijas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atsisakymo;
- 2) turi teistumą už tyčinio nusikaltimo padarymą arba yra patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už tokio nusikaltimo padarymą;
- 3) nustatyta tvarka yra pripažintas neveiksniu ar ribotai veiksnium;
- 4) Lietuvos Respublikai priešiškais interesais yra bendradarbiavęs arba palaiko ryšius su kitų valstybių specialiosiomis tarnybomis;
- 5) nuslepia arba pateikia melagingus biografijos faktus arba kitas žinias apie save, norėdamas suklaidinti jo kandidatūrą tikrinančius pareigūnus;
- 6) buvo atleistas iš pareigų dėl nustatytos darbo su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis tvarkos pažeidimų;
- 7) yra įtrauktas į operatyvinę įskaitą;
- 8) yra atsisakęs Lietuvos Respublikai duotos priesaikos.

10 straipsnis. Leidimas susipažinti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis

Susipažinti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis turi teisę tik leidimą dirbti su šiomis žiniomis turintis asmuo ir tik su tomis žiniomis, kurios yra susijusios su jo pareigų atlikimu.

Asmeniui leidimą susipažinti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis, kuriomis disponuoja kitas valstybės paslapčių subjektas, išduoda šiomis žiniomis disponuojančios institucijos vadovas. Asmuo privalo pateikti institucijos, kurioje jis dirba, vadovo tikslinį siuntimą. Siuntime turi būti patvirtinta, kad asmuo turi leidimą dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis, nurodyta, su kokiomis žiniomis ir kokia jų apimtimi asmeniui reikia susipažinti bei susipažinimo su tokiomis žiniomis motyvas.

Jei priimamas sprendimas neleisti asmeniui susipažinti su siuntime nurodytomis valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis, šiomis žiniomis disponuojančios institucijos vadovas savo sprendimą privalo motyvuoti bei per 10 dienų su šiuo sprendimu supažindinti asmenį siuntusios institucijos vadovą.

Pagal pareigas teisę susipažinti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis, neviršydami įstatymų nustatytų įgaliojimų, turi:

- Respublikos Prezidentas,
- Ministras Pirmininkas,
- Lietuvos Respublikos Seimo nariai;
- asmenys, kuriuos eiti tam tikras pareigas skiria:
- Respublikos Prezidentas,

Lietuvos Respublikos Seimas,
Lietuvos Respublikos Vyriausybė;
Ministras Pirmininkas.

11 straipsnis. Leidimo dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis anuliavimas

Leidimas dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis anuliuojamas, jeigu:

- 1) asmuo atsisako Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 2) asmuo atleidžiamas iš pareigų, susijusių su valstybės paslaptį sudarančių žinių naudojimu ar jų apsauga;
- 3) asmuo nuteisiamas už tyčinio nusikaltimo padarymą;
- 4) asmuo nustatyta tvarka pripažįstamas neveiksniu ar ribotai veiksnium;
- 5) asmuo išvyksta nuolat gyventi ar pasilieka gyventi užsienyje;
- 6) nustatoma, kad leidimas asmeniui buvo suteiktas nepagrįstai;
- 7) asmuo įtrauktas į operatyvinę įskaitą;
- 8) asmuo atsisako Lietuvai duotos priesaikos.

Leidimą dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis anuliuoja valstybės paslapčių subjektas savo iniciatyva, apie tai informuodamas Valstybės saugumo departamentą, arba Valstybės saugumo departamento teikimu ne ginčo tvarka.

Leidimo dirbti su valstybės paslaptį sudarančiomis žiniomis anuliavimas arba darbo santykių nutraukimas neatleidžia asmens nuo įsipareigojimo saugoti jam patikėtas ar tarnybos metu sužinotas valstybės paslaptį sudarančias žinias šio įstatymo 13 straipsnyje nustatytą terminą bei nuo atsakomybės už tokių žinių atskleidimą.

12 straipsnis. Valstybės paslaptį sudarančių žinių apsaugos užtikrinimas

Valstybės paslapčių subjektai šio įstatymo nustatyta tvarka privalo organizuoti bei užtikrinti valstybės paslaptį sudarančių žinių apsaugą.

13 straipsnis. Valstybės paslaptį sudarančių žinių įslaptinimo terminai

Valstybės paslaptį sudarančios žinios įslaptinamos:

- 1) žinios, klasifikuojamos žyma „Slaptai“, – 10 metų;
- 2) žinios, klasifikuojamos žyma „Visiškai slaptai“, – 30 metų, o žinios, susijusios su slaptaisiais operatyvinės veiklos dalyviais, – 75 metams.

Žinių įslaptinimo terminas skaičiuojamas nuo dokumento, kuriame yra valstybės paslaptį sudarančių žinių, pasirašymo momento arba nuo tokių žinių įslaptinimo momento, jei įslaptinimo data nurodoma papildomai.

Jei tam tikrų žinių įslaptinimo terminą valstybės saugumo sumetimais reikia pratęsti, šį klausimą valstybės paslapčių subjekto arba Valstybės saugumo departamento teikimu sprendžia Lietuvos Respublikos Vyriausybė, kuri įslaptinimo terminą gali pratęsti iki 5 metų. Pratęsimų skaičius neribojamas, tačiau bendras žinių įslaptinimo terminas negali būti ilgesnis nei 80 metų.

Valstybės paslapčių subjektas, įslaptinęs žinias, kartą per penkerius metus turi įvertinti šių žinių įslaptinimo tikslingumą ir prireikus teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl Valstybės paslapčių sąrašo patikslinimo.

14 straipsnis. Įslaptintų dokumentų saugojimas ir tvarkymas

Dokumentai, kuriuose yra valstybės paslaptį sudarančių žinių, saugomi, tvarkomi ir naikinami vadovaujantis Lietuvos archyvų departamento ir Valstybės saugumo departamento nustatyta bendra įslaptintų dokumentų raštvedybos organizavimo, saugojimo, tvarkymo, apskaitos bei kompiuterizuotos slaptos informacijos duomenų apsaugos tvarka.

15 straipsnis. Valstybės paslaptį sudarančių žinių išslaptinimas

Pasibaigus šio įstatymo 13 straipsnyje nustatytam įslaptinimo terminui arba kai dėl tam tikrų aplinkybių valstybės paslaptį sudarančios žinios praranda slaptumą iki sueinant nustatytam terminui, šios žinios išslaptinamos ir turi būti prieinamos visuomenei.

Žinios išslaptinamos jas įslaptinusio valstybės paslapčių subjekto arba valstybės paslapčių subjekto, disponuojančio šiomis žiniomis, sprendimu, tai suderinus su Valstybės saugumo departamentu.

16 straipsnis. Valstybės paslaptį sudarančių žinių apsaugos kontrolė

Valstybės paslaptį sudarančių žinių apsaugą visose institucijose šalies viduje bei jos diplomatinėse ir konsulinėse atstovybėse užsienyje kontroliuoja Valstybės saugumo departamentas, kuris:

- 1) kontroliuoja, kaip laikomasi valstybės paslaptį sudarančių žinių įslaptinimo, naudojimo, saugojimo bei išslaptinimo nustatytos tvarkos;
- 2) Lietuvos Respublikos Vyriausybei teikia siūlymus dėl Valstybės paslapčių sąrašo papildymų ar pakeitimų, valstybės paslapčių apsaugos sistemos tobulinimo;
- 3) daro patikrinimą, jei paaiškėja valstybės paslaptį sudarančių žinių praradimo ar atskleidimo faktai.

Valstybės saugumo departamentas teikia metodinę pagalbą dėl valstybės paslaptį sudarančių žinių apsaugos.

Dokumentų, kuriuose yra valstybės paslaptį sudarančių žinių, apskaitos, tvarkymo bei raštvedybos organizavimo kontrolę vykdo Lietuvos valstybinės archyvų sistemos įstaigos.

17 straipsnis. Asmens pareigos ir jo teisių apribojimai

Asmuo jam patikėtas ar tarnybos metu sužinotas valstybės paslaptį sudarančias žinias privalo saugoti šio įstatymo 13 straipsnyje nustatytą laiką.

Asmuo, kuriam buvo patikėtos žinios, klasifikuojamos žyma „Visiškai slaptai“, negali emigruoti 5 metus, „Slaptai“ – 2 metus nuo to momento, kai jis nebeeina pareigų, susijusių su valstybės paslaptį sudarančių žinių naudojimu bei apsauga, arba jam buvo leista susipažinti su tokiomis žiniomis.

18 straipsnis. Atsakomybė už valstybės paslaptį sudarančių žinių atskleidimą

Asmuo už jam patiktą arba tarnybos metu sužinotą valstybės paslaptį sudarančių žinių atskleidimą ar praradimą atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

19 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimo tvarka

Šio įstatymo įgyvendinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paslapčių ir jų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“.

20 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja nuo 1996 m. kovo 1 dienos.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas

1996-12-19, Žin., 1996, Nr. 126-2962 (1996-12-31), i. k. 0961000NUTARG961269

Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paslapčių ir jų apsaugos įstatymo 5 ir 10 straipsnių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 6 d. nutarimų Nr. 309 ir Nr. 310 atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normoms